

2Secure

Artikelserie del 1,

Nato och kommunen

– Försörjningsberedskap

Sammanfattning

Artikelserie del 1: Nato och kommunen

– Försörjningsberedskap

I våras publicerade 2Secure en serie artiklar gällande Totalförsvaret i kommunen. Vi har valt att till viss del fortsätta skriva på temat. Denna gång fokuserar vi mer på hur ett stundande Nato-inträde kommer att påverka kommunens arbete inom totalförsvaret och hur de kan gå tillväga för att genomföra sin totalförvarsplanering.

Den 30e augusti 2023 överlämnades betänkandet "En modell för svensk försörjningsberedskap" (SOU 2023:50) från utredningen om nationell samordning av försörjningsberedskapen till ministern för civilt försvar, Carl-Oskar Bohlin.

Utredningen hade som syfte att undersöka och ge förslag på hur den nationella samordningen av försörjningsberedskap ska fungera. Lagstiftas förslagen från utredningen, tillsammans med ett framtida svenskt inträdande i Nato, innebär det utvecklade uppgifter och krav för kommunen i ett totalförsvarsperspektiv. I denna artikel kommer vi diskutera vad betänkandet om försörjningsberedskapen kan komma att innebära för en kommun och hur detta knyter samman med Natos grundkrav för civilt försvar.

Betänkandet om nationell försörjningsberedskap

Förslag på strukturförändringar

Det nyligen presenterade betänkandet ”En modell för svensk försörjningsberedskap” ger flera förslag på strukturförändringar som är nödvändiga inom totalförsvaret för att bygga den svenska försörjningsberedskapen. Betänkandet föreslår att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska få ansvaret för en nationellt samordnande funktion för försörjningsberedskapen. Denna funktion ska ta fram en nationell försörjningsanalys avseende Sveriges samlade behov av försörjningsviktiga varor och tjänster.

MSB:s roll i nationell försörjningsanalys

Betänkandet föreslår även att beredskapsmyndigheterna och vissa sektorsansvariga myndigheter, enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap, ska ta fram behovs- och försörjningsanalyser. Dessa analyser ska sedan ligga till grund för den nationella försörjningsanalysen som MSB tar fram.

Påverkan på kommunen genom länsstyrelserna

Hur påverkar då betänkandet kommunen? Kommunen påverkas genom länsstyrelserna. Länsstyrelserna är beredskapsmyndigheter och deras analyser ska omfatta kommuners behov av försörjningsviktiga varor och tjänster. Länsstyrelserna kommer kunna begära in dessa uppgifter genom en föreslagen författningsreglering. Kommunen behöver därför tillsätta förmågor att utföra behovsanalyser inom, för samhället och kommunen, centrala områden för varu- och tjänsteförsörjning i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Dessa behovsanalyser ska omfatta identifiering av dels försörjningsviktiga varor och tjänster, dels vilka företag som bedriver samhällsviktig respektive totalförsvarsviktig verksamhet. I analysarbetet kommer ställningstaganden behöva tas till ett brett spektrum av frågor som kan omfatta vilka varor som är försörjningsviktiga eller om de lämpar sig för beredskapslagring.

Ansvaret för försörjningsberedskapen vilar i första hand på staten men den verksamhet som bedrivs i privata näringslivet, kommuner och andra organisationer är avgörande för försörjningsberedskapen i samhället.

Försörjningsberedskapen omfattar alltså såväl statlig som privat och kommunal verksamhet. Förslagen som läggs fram kan även komma att få konsekvenser för vissa statliga och kommunala myndigheter vad gäller exempelvis personalresurser, kompetensbehov, kontakter med näringslivet eller hantering av säkerhetsskyddsklassificerad information.

Förslagen som läggs fram i betänkandet är av långsiktig karaktär. Förväntningen från utredaren är att det tidigast kommer kunna bli en del av budgetpropositionen för andra halvan 2024 eller i början av 2025. Sedan räknas det med ett till två år för MSB att starta upp och komma på banan med arbetet fullt ut. Denna tidsram ger 2Secure anledning att återkomma till och uppdatera ämnet i takt med att det utvecklas. 2Secure rekommenderar att kommunen redan nu tar höjd för och påbörjar arbetet att hantera och utföra ovan nämnda uppgifter när de väl träder i kraft.

Natos grundkrav och försörjningsberedskap

Civila åtgärder vid Nato-medlemskap

Vid ett svenskt inträde i Nato kommer totalförsvarets utveckling att formas av, för Nato, gemensamma mål för samhällets motståndskraft. Anledningen till detta är att ett robust civilt försvar är en viktig del av försvarsförmågan (artikel 3 Nato-fördraget). Varje allierad måste vara tillräckligt robust och anpassningsbar för att hantera hela det spektrum av kriser som alliansen förutser att möta. Det militära försvarets åtgärder behöver därför kompletteras av civila åtgärder och förberedelser för reducering av sårbarheter och konsekvenser vid ett angrepp.

Natos sju grundläggande förmågor

Centralt för det nationella arbetet med Natos civila försvar ligger Natos sju grundläggande förmågor. De är identifierade utifrån tre övergripande områden som Natos civila beredskapsarbete är inriktat mot.

Förmågorna avser:

1. säkerställande av politiskt beslutsfattande och centrala ledningsfunktioner,
2. resiliënt energiförsörjning,
3. effektiv hantering av okontrollerade stora befolkningsrörelser,
4. resilienta system för livsmedels- och dricksvattenförsörjning,
5. hantering av stora masskadeutfall,
6. resilienta civila kommunikationssystem och
7. resilienta transportsystem.

Kopplingen till kommunens arbete med försörjningsberedskap

Sveriges pågående arbete med civilt försvar går hand i hand med dessa förmågor. För kommuner och myndigheter skulle ett Nato-medlemskap innebära tydligare krav på rapportering och uppföljning för att säkerställa att Sverige uppfyller sina åtaganden enligt grundförmågorna. Grundförmågorna har tydlig inverkan på flertalet sektorer i samhället.

För kommunens arbete med försörjningsberedskap innebär det ett ansvar för säkerställandet av viktiga samhällsfunktioner och civilt stöd för militära verksamheter. Kommunen behöver arbeta med alla förmågor men kopplingen till arbetet med försörjningsberedskapen härleds huvudsakligen till förmågor 2, 4 och 5. Dessa förmågor innebär att kommunen behöver bygga rutiner och system för att öka resiliensen inom energi-, livsmedels- och dricksvattenförsörjning samt för att hantera masskadeutfall. Dessa förmågor ska dimensioneras för, och vara robusta nog, att kunna klara av större störningar i samhället.

Planering inom Civil Emergency Planning Committee (CEPC)

Ansvar på departement och myndighetsnivå

Natos planering för bland annat civil beredskapsplanering, skydd av samhällsviktiga funktioner och civilt stöd vid omfattande olyckor sker i Civil Emergency Planning Committee (CEPC) vilket är Natos högsta organ för civila beredskapsfrågor. Under kommittén verkar sex planeringsgrupper och det är i dessa som arbetet med de sju grundförmågorna sker. Det högsta svenska ansvaret för planeringen av och arbetet med förmågorna och de som därför kommer arbeta inom CEPC ligger på departement och myndighetsnivå. Ett stort ansvar för det fysiska arbetet med grundförmågorna faller däremot fortfarande på kommunen. Grunden för detta är lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, kommunen ska planera för hur de ska hantera olika typer av kriser för att minska sårbarheten i sitt arbete.

Framtida investeringar och behov

De kommande åren kommer att innebära att kommunen, och samhället i stort, kommer att behöva ta sig över en investeringspuckel av nödvändiga investeringar. Investeringarna kommer behöva innefatta beredskapslager, infrastruktur och räddningstjänst. Det finns ett behov av långsiktighet avseende ekonomiska ramar och en förmåga att anpassa planering och rutiner inför ett stundande Nato-medlemskap för att öka trovärdigheten kring Sveriges försvarsförmåga.

Utvecklingen av kommunöverenskommelserna och lagar

Kommunernas arbete med den civila beredskapen styrs främst genom de så kallade kommunöverenskommelserna och gällande lag. Dessa överenskommelser har genom åren haft en stadig kurs mot en bättre civil beredskap i stort och kommer sannolikt fortsätta på inlagen kurs även framåt. Det arbete som har gjorts och görs i skrivande stund är väl i linje med de krav vi bedömer ett eventuellt NATO medlemskap skulle innebära, om än möjligen mer konkreta operativa förmågekrav samt vissa skärpningar av andra krav.

Kontakta oss

Har du frågor och/eller funderingar om totalförsvarsplanering eller vårt affärsområde Samhällsskydd och beredskap?

Kontakta Anders Bennström E-mail: anders.bennstrom@2Secure.se

+46 (0)8 656 50 00 info@2Secure.se

Box 34037 | 10026 Stockholm | www.2Secure.se

